

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 14.7.2021
COM(2021) 571 final

2021/0202 (COD)
SENSITIVE*
UNTIL ADOPTION

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU OTSUS,

**millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses lubatud heitkoguse ühikute kogusega,
mis lisatakse ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi
turustabiilsusreservi kuni 2030. aastani**

{SWD(2021) 552 final}

*

Distribution only on a 'Need to know' basis - Do not read or carry openly in public places. Must be stored securely and encrypted in storage and transmission. Destroy copies by shredding or secure deletion. Full handling instructions <https://europa.eu/db43PX>

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Euroopa rohelist kokkulepet käsitleva teatisega¹ algatati ELi uus majanduskasvu strateegia, mille eesmärk on muuta EL õiglaseks ja jõukaks, tänapäevase, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega ühiskonnaks. Teatises kinnitati taas komisjoni soovi suurendada kliimaeesmärke ja muuta Euroopa 2050. aastaks esimeseks kliimanetraalseks maailmajaoks. Lisaks on selle eesmärk kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud riskide ja mõjude eest. Arvestades et COVID-19 pandeemial on olnud väga tõsised tagajärjed liidu kodanike tervisele, elu- ja töötingimustele ning heaolule, on Euroopa roheline kokkuleppe vajalikkus ja väärtus üksnes kasvanud.

Kliimamuutuste vastu võitlemine on kiireloomuline ülesanne. Vastavalt valitsustevahelise kliimamuutuste rühma (IPCC) eriaruande teaduslikele järeldustele tuleb 2050. aasta paiku saavutada kogu maailmas CO₂-neutraalsus ja sajandi teises pooles võimalikult kiiresti kõigi muude kasvuhoonegaaside neutraalsus. Selle kiireloomulise ülesande tõttu tuleb ELil oma tegevust tõhustada ja asuda üleilmselt juhtpositsioonile, saavutades 2050. aastaks kliimanetraalsuse. See eesmärk on seatud teatises „**Puhas planeet kõigi jaoks** – Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimanetraalse majanduseni“².

Tuginedes Euroopa roheline kokkuleppe strateegiale ja põhjalikule mõjuhinnaangule, tehti komisjoni 2020. aasta septembri teatises **Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamise kohta**³ (edaspidi „2030. aasta kliimaeesmärgi kava“) ettepanek seada ELile kõrgemad eesmärgid ja esitada terviklik kava, et suurendada vastutustundlikul viisil Euroopa Liidu 2030. aasta siduvat eesmärki vähendada netoheidet vähemalt 55 %. Praegu 2030. aastaks kõrgema eesmärgi seadmine aitab anda poliitikakujundajatele ja investoritele kindlustunnet, et lähiaastatel tehtavate otsustega ei kinnistata heitkoguste tasemeid, mis lähevad vastuollu ELi eesmärgiga saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. 2030. aasta eesmärk on kooskõlas Pariisi kokkuleppe eesmärgiga hoida üleilmne temperatuuri tõus tunduvalt alla 2 °C ja jätkata jõupingutusi temperatuuri tõusu hoidmiseks tasemel 1,5 °C.

Euroopa Ülemkogu andis 2020. aasta detsembri kohtumisel uuele ELi 2030. aasta siduvale eesmärgile oma heakskiidu⁴. Samuti palus ta komisjonil *hinnata, kuidas saaksid kõik majandussektorid kõige paremini kaasa aidata 2030. aasta eesmärgi saavutamisele, ning esitada vajalikud ettepanekud koos põhjaliku analüüsiga liikmesriikide tasandil avalduva keskkonnavalase, majandusliku ja sotsiaalse mõju kohta, võttes arvesse riiklike energia- ja kliimakavasid ja vaadates üle olemasoleva paindlikkuse.*

¹ COM(2019) 640 final.

² COM(2018) 773 final.

³ COM(2020) 562 final.

⁴ Euroopa Ülemkogu 10.–11. detsembri 2020. aasta järeldused EUCO 22/20 CO EUR 17 CONCL 8.

Selleks muudetakse kaasseadusandjatega kokku lepitud **Euroopa kliimamäärusega**⁵ ELi kliimaneutraalsuse eesmärk õiguslikult siduvaks ja seatakse 2030. aastaks kõrgem eesmärk vähendada netoheidet võrreldes 1990. aastaga vähemalt 55 %.

Selleks et järgida Euroopa kliimamääruses kavandatud suunda ja saavutada 2030. aastaks seatud kõrgem eesmärk, on komisjon vaadanud läbi kehtivad kliima- ja energiaalased õigusaktid, millega vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks eeldatavasti ainult 40 % ja 2050. aastaks 60 %. Õigusaktide pakett „Eesmärk 55“ (*Fit for 55*), mis kuulutati välja 2030. aasta kliimaeesmärgi kavas, on uue ambitsioonika 2030. aasta kliimaeesmärgi elluviimiseks tehtava töö kõige ulatuslikum osa ning oma panuse peavad andma kõik majandussektorid ja poliitikavaldkonnad.

Selle paketi osana peab komisjon suurendama ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) keskkonnaalast panust, muutes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ⁶ (ELi HKSi direktiiv) vastavalt üldisele eesmärgile. Lisaks on lähiajal vaja enneolematuid investeeringuid, et saada üle COVID-19 kriisi negatiivsest mõjust töökohtadele, sissetulekutele ja ettevõtjatele, sealhulgas ELi HKSi hõlmatud sektorites.

Selleks et vähendada struktuurset tasakaalustamatust lubatud heitkoguse ühikute (LHÜd) pakkumise ja nõudluse vahel turul ning parandada ELi HKSi vastupidavust suurtele vapustustele, loodi 2018. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814⁷ (edaspidi „turustabiilsusreservi otsus“) turustabiilsusreserv. See reserv on toiminud alates 2019. aastast.

Reserv toimib selliselt, et kohandatakse igal aastal enampakkumisel müüdavate LHÜde arvu. Võimalikult suure prognoositavuse säilitamiseks kehtestati otsusega (EL) 2015/1814 (turustabiilsusreservi otsus) selged eeskirjad LHÜde reservi lisamise ja sealt vabastamise kohta.

Neid eeskirju muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/410⁸. Direktiiviga (EL) 2018/410 kahekordistati kuni 2023. aastani reservi lisamise määra (ringluses olevate LHÜde koguarvust reservi paigutatav protsent) 12 %-lt 24 %-le ja reservi lisatavate LHÜde miinimumkogust 100 miljonilt 200 miljonile.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1–5).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3–27).

Tuleb märkida, et reservi kantavate LHÜde miinimumkogus määrab kaudselt kindlaks ringluses olevate LHÜde minimaalse koguarvu, mis on vajalik LHÜde reservi lisamise käivitamiseks (st reservi ülempiir). Ringluses olevate LHÜde koguarv peab olema vähemalt 833 miljonit, nii et 12 % sellest arvust tähendab vähemalt 100 miljoni LHÜ paigutamist reservi. Seda miinimumkogust kahekordistati koos reservi lisamise protsendi kahekordistamisega, nii et reservi ülempiir jäi samaks (24 % 833st on 200).

ELi HKSi muudatused, millega soovitakse suurendada 2030. aastaks seatud eesmärki, ning välistegurite, näiteks COVID-19 mõju, või riiklikud meetmed, nagu kivisöe kasutuse järkjärguline lõpetamine, tähendavad, et turustabiilsusreservi põhieeskirjad peavad ka edaspidi olema sobivad selleks, et jätkata pakkumise ja nõudluse struktuurse tasakaalustamatuse vähendamist kogu kümnendi jooksul. Lisaks on turustabiilsusreservi otsuse artikliga 3 antud komisjonile ülesanne vaadata reservi toimimine läbi kolme aasta jooksul alates selle käivitamisest, tuginedes Euroopa CO₂-turu nõuetekohase toimimise analüüsile. Läbivaatamisel tuleb pöörata erilist tähelepanu turustabiilsusreservi peamistele arvulistele parameetritele ja kehtetuks tunnistamise reeglile⁹ ning uurida reservi mõju majanduskasvule, töökohtadele, liidu tööstuse konkurentsivõimele ja kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohule.

Läbivaatamise raames koostatud mõjuhindangus tehtud analüüs näitab, et turustabiilsusreservi tuleks kohandada vastavalt uuele poliitikale ja turutingimustele ning vapustustele. Samuti leiti analüüsis, et turustabiilsusreserv peaks hõlmama lennunduse pakkumist ja nõudlust. Veel selgus analüüsist, et reservi lisamisel kipub tekkima künniseefekt, mida tuleks korrigeerida¹⁰.

Nende elementide läbivaatamist tuleks kaaluda koos ELi HKSi eesmärgi suurendamise mõjuga turu stabiilsusele. Seetõttu toimub läbivaatamine osana ettepanekust võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse ELi HKSi direktiivi ja turustabiilsusreservi otsust, et tugevdada ELi HKSi¹¹.

Turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõike 5 kohaselt on reservi lisamise määr pärast 2023. aastat taas 12 %. Kui turustabiilsusreservi parameetreid sobival ja õigel ajal ei kohandata, võib selle tagajärjel ülejääk kahjulikul määral suureneda. Seega tuleks direktiivi (EL) 2018/410 kohaselt kehtestatud turustabiilsusreservi praeguste parameetrite (reservi lisamise määr 24 % ja reservi lisatavate LHÜde miinimumarv 200 miljonit) säilitamine ette näha eraldi ELi HKSi üldisest läbivaatamisest paketi „Eesmärk 55“ osana, et tagada turu prognoositavus.

⁹ Kehtetuks tunnistamise reegel on sätestatud turustabiilsusreservi otsuse artikli 1 lõikes 5a. Selles märgitakse, et alates 2023. aastast tunnistatakse kehtetuks reservis hoitavate LHÜde osa, mis ületab eelmisel aastal enampakkumisel müüdud LHÜde koguarvu.

¹⁰ Näide künniseefekti kohta: kui ringluses olevate LHÜde koguarv on 834 miljonit LHÜd, mis on veidi kõrgem 833 miljoni ülempiirist, siis turustabiilsusreservi eeskirjade kohaselt lisatakse reservi 24 % ringluses olevate LHÜde koguarvust. Kui aga ringluses olevate LHÜde koguarv on veidi alla künnise, 832 miljonit LHÜd, siis ei lisata turustabiilsusreservi midagi.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... direktiiv (EL) 2021/..., millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, ning otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist (ELT L [...], [...], lk [...]).

Seetõttu tuleks turustabiilsusreservi otsust muuta, et teha see oluline kohandus hästitoimiva ja kõrgete eesmärkidega ELi HKSi säilitamiseks.

- **Kooskõla kehtivate õigusnormidega**

Turustabiilsusreserv on vahend, millega tagatakse ELi HKSi loodud turu stabiilsus. Seega tagatakse turustabiilsusreservi kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega peamiselt ELi HKSi ja liidu muude poliitikavaldkondade kooskõla kaudu. Kuna käesolev ettepanek sisaldab üksnes muudatusi, mis puudutavad turustabiilsusreservi ülesehitust, ei mõjuta see otseselt muid liidu poliitikavaldkondi.

Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega tagatakse seeläbi, et ELi HKSi ja turustabiilsusreservi läbivaatamise mõju hindamine toimub sidusalt paketi „Eesmärk 55“ kliima- ja energiapaketi muude osadega. Eelkõige puudutab see mõjuhinnanguid, mis on seotud jõupingutuste jagamise määрусega, maakasutuse, maakasutuse muutuse ja metsanduse määрусega, sõiduautode ja kaubikute CO₂ heite normidega, taastuvenergia direktiiviga (II), energiatõhususe direktiiviga ning hilisemas etapis hoonete energiatõhususe direktiiviga. Turustabiilsusreserv kajastab nõudluse muutusi, mis tulenevad kõnealustest täiendavatest poliitikameetmetest.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikkel 192. Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 191 ja artikli 192 lõikele 1 peab Euroopa Liit aitama saavutada muu hulgas järgmisi eesmärke: keskkonna säilitamine, kaitsmine ja selle kvaliteedi parandamine; meetmete edendamine rahvusvahelisel tasandil, et tegelda piirkondlike ja ülemaailmsete keskkonnaprobleemidega ja eelkõige võidelda kliimamuutuste vastu.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

ELi õigus võtta meetmeid tuleneb asjaolust, et ELi HKS toimib täielikult ühtlustatud viisil kogu liitu hõlmava süsteemina. ELi HKSi direktiiv on olemasolev ELi poliitikavahend, mis võeti kasutusele 2003. aastal.

Kliimamuutused on piiriülene probleem ning nii rahvusvahelised kui ka ELi meetmed võivad tõhusalt täiendada ja tugevdada piirkondlikke, riiklikke ja kohalikke meetmeid. ELi kasvuhoonegaaside vähendamise 2030. aasta eesmärgi suurendamine mõjutab paljusid ELi majandussektoreid. Seetõttu on hädavajalik tegutseda ELi tasandil kooskõlastatult, mis viib palju tõenäolisemalt vajaliku ümberkujundamiseni ning annab tugeva tõuke kulutõhusale muutusele ja ülespoole suunatud lähenemisele.

Seetõttu ei ole ELi HKSi direktiivi eesmärke liikmesriikide eraldi tegutsemise kaudu võimalik piisaval määral täita ning direktiivi rakendusala ja mõju arvestades on need parem saavutada liidu tasandil. Kuna turustabiilsusreserv on ELi HKSi direktiiviga kehtestatud turu stabiilsuse tagamise vahend, ei ole ka selle eesmärki võimalik piisavalt saavutada liikmesriikide ühepoolsete meetmetega. Tegemist on olemasoleva ELi poliitikavahendiga, mis võeti

kasutusele 2015. aastal. ELi toimimise lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt on kõnealuse vahendi muutmise ettepaneku eesmäärke võimalik saavutada ainult ELi tasandil komisjoni ettepaneku alusel.

- **Proportsionaalsus**

Mõjuhindangu 7. jaotise kohaselt vastab ettepanek proportsionaalsuse põhimõttele, sest ei lähe kaugemale, kui on vajalik ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise 2030. aasta eesmärgi täitmiseks kulutõhusal viisil, tagades samal ajal siseturu tõrgeteta toimimise.

- **Vahendi valik**

Turustabiilsusreservi loomise otsust on asjakohane muuta otsusega.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Ettepanekute suhtes ei tehtud järelhindamist ega toimivuskontrolli, kuna kehtivate õigusaktide rakendamine oli algsajärgus ja seetõttu olid andmed piiratud.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

ELi HKSi läbivaatamist käsitleva üldise konsultatsiooni käigus koguti sidusrühmade arvamusi turustabiilsusreservi läbivaatamise kohta.

Kõigepealt palus komisjon tagasisidet esialgse mõjuhindangu kohta, milles kirjeldati läbivaatamise esialgseid kaalutlusi ja poliitikavalikuid. Esialgse mõjuhindangu kohta sai tagasisidet anda 29. oktoobrist 2020 kuni 26. novembrini 2020 ja laekus ligikaudu 250 vastust¹². Seejärel korraldas komisjon veebipõhise avaliku konsultatsiooni küsimustiku vormis. Sellele sai vastata 12 nädala jooksul alates 13. novembrist 2020 kuni 5. veebruarini 2021 ja laekus peaaegu 500 vastust¹³. Samuti tegi komisjon töövõtjale Vivid Economics ülesandeks korraldada kaks ekspertide seminari¹⁴ turustabiilsusreservi läbivaatamise teemal.

Turustabiilsusreservil on sidusrühmade seas laialdane toetus, kuid puudub üksmeel selle parameetrite, eelkõige künniste ja reservi lisamise määra vajalike muudatuste suhtes. Kodanikud väljendasid turustabiilsusreservi parameetrite tugevdamisele suhteliselt rohkem toetust kui erasektor. Ettepanek jätkata pärast 2023. aastat ja kuni ELi heitkogustega kauplemise süsteemi IV etapi lõpuni 2030. aastal reservi lisamise määraga 24 % ja reservi lisatavate LHÜde puhul minimaalse kogusega 200 miljonit tagab mõistliku tasakaalu. See näitab ka seda, et turustabiilsusreserv oma praeguste parameetritega on seni hästi toiminud.

¹² Tulemused on kättesaadavad veebilehel https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12660-Kliimamuutused-ELi-heitkogustega-kauplemise-süsteemi-HKS-ajakohastamine_et

¹³ Tulemused on kättesaadavad veebilehel https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12660-Updating-the-EU-Emissions-Trading-System/public-consultation_et

¹⁴ https://ec.europa.eu/clima/events/expert-workshop-market-stability-reserve_en,
https://ec.europa.eu/clima/events/2nd-expert-workshop-market-stability-reserve_en.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Käesolev ettepanek tugineb tõenditele, mis on kogutud 2030. aasta kliimaeesmärgi kavale lisatud mõjuhinna¹⁵ raames. Selles kasutatakse ajakohastatud ELi võrdlusstsenaariumi,¹⁶ mis hõlmab COVID-19 mõju, ja ajakohastatud poliitikastsenaariume, mis põhinevad 2030. aasta kliimaeesmärgi kava jaoks välja töötatud stsenaariumidel.

Lisaks tugineb komisjon üha suuremale hulgale vastastikuse eksperdihinna saanud empiirilistele uuringutele ELi HKSi kohta ja kasutab mitut toetuslepingut. Toetuslepingute alusel korraldas Vivid Economics uuringu, et toetada komisjoni turustabiilsusreservi läbivaatamisel¹⁷. Uuringu raames korraldas Vivid Economics kaks ekspertide seminari, kus osalesid analüütikud, turueksperdid ja sidusrühmad. Uuringus osalejad toetasid praeguse reservi lisamise määra säilitamist pärast 2023. aastat.

- **Mõjuhinna**

Ettepanekule on lisatud mõjuhinna, mis tugineb 2030. aasta kliimaeesmärgi kava põhjaliku mõjuhinna järeldustele¹⁸. See põhineb integreeritud modelleerimisstsenaariumidel, mis kajastavad eri poliitikavahendite koostoimet ettevõtjate suhtes. Eesmärk on tagada vastastikune täiendavus, sidusus ja tulemuslikkus 2030. ja 2050. aasta kliimaeesmärkide saavutamisel. Üldsusele tehakse kättesaadavaks õiguskontrollikomitee kommenteeritud kokkuvõtte ja positiivne arvamus. Käesoleva ettepaneku puhul näitas mõjuhinna, et ELi HKSi hea toimimise säilitamiseks ei tohiks lubada pärast 2023. aastat hakata uuesti kasutama reservi lisamise määra 12 %, vaid see peaks jätkuvalt olema 24 %, kuni on võimalik teha täielik läbivaatamine.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Käesolev ettepanek ei too kaasa otsest halduskoormust ettevõtjatele, kuna seda rakendab komisjon.

Arvestades komisjoni kohustust tagada parem õigusloome, koostati ettepanek kaasavalt, järgides täieliku läbipaistvuse ja sidusrühmade pideva osaluse põhimõtteid ning võttes arvesse välist tagasisidet ja välist kontrolli, et saavutada ettepaneku nõuetekohane tasakaal (vt ka eksperdiarvamuste kogumist ja kasutamist käsitlevat osa).

- **Põhiõigused**

Ettepanekuga austatakse põhiõigusi ja järgitakse eeskätt Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid¹⁹. See aitab eelkõige saavutada eesmärki tagada kõrgetasemeline

¹⁵ Eelkõige Vivid Economics (2021), „Review of the EU ETS’ Market Stability Reserve“, kliimameetmete peadirektoraadi jaoks koostatud aruanne.

¹⁶ Modelleerimisel põhinevad prognoosid energia-, transpordi- ja kasvuhoonegaaside heitkoguste suundumuste kohta aastani 2050, mis tuginevad järjepidevatele eeldustele ELis, liikmesriikides ja ELi poliitikas, liikmesriikide eripäradele ning konsulteerimisele liikmesriikide ekspertidega.

¹⁷ Vivid Economics (2021), „Review of the EU ETS’ Market Stability Reserve“, kliimameetmete peadirektoraadi jaoks koostatud aruanne.

¹⁸ SWD(2020) 176.

¹⁹ ELT C 326, 26.10.2012, lk 391.

keskkonnakaitse kestliku arengu põhimõtte kohaselt, nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 37²⁰.

4. MÕJU EELARVELE

ELi HKSist laekub liikmesriikide eelarvesse suur tulu. Suurem osa enampakkumise tuludest laekub liikmesriikidele. Peamiselt just selle seose tõttu avaldab ettepanek mõju riikide eelarvele ja haldusasutustele. Turustabiilsusreservi praeguse reservi lisamise määra säilitamine vähendab liikmesriikide enampakkumismahtusid. Seda kompenseerib aga eeldatavasti hinnale avalduv mõju, mis tuleneb ELi HKS-i suuremate eesmärkide tõttu vähenevast LHÜde ülejäägist, ning ELi HKS-i direktiivi kohaldamisala kavandatav laiendamine meretranspordile, maanteetranspordile ja hoonetele. Komisjon esitab tulevase omavahendite paketi osana ELi eelarveraamistiku kohandused, sealhulgas ettepaneku muuta mitmeaastast finantsraamistikku.

IT arendamise ja hankevalikud tehakse vastavalt 10. septembri 2020. aasta teatisele infotehnoloogia ja küberturvalisuse rahastamise suuniste kohta²¹.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Komisjon jätkab ELi HKS-i, sealhulgas turustabiilsusreservi toimimise jälgimist ja hindamist oma iga-aastases CO₂-turgu käsitlevas aruandes, nagu on sätestatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10 lõikes 5. Käesolevas algatuses kasutatakse ära lõimitud riiklikel energia- ja kliimakavadel põhinevat protsessi ning kasvuhoonegaaside heidet käsitlevat kindlat läbipaistvusraamistikku ja muud kliimateavet, mida hõlmab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2018/1999²². Komisjon kasutab edusammude korrapäraseks hindamiseks muu hulgas teavet ja aruandeid, mille liikmesriigid on esitanud energialiidu ja kliimameetmete juhtimise määru alusel. See hõlmab teavet kasvuhoonegaaside heite, poliitika ja meetmete ning prognooside ja kohandamise kohta. Komisjon kasutab seda teavet ka keskkonnapoliitika rakendamise läbivaatamisel ja keskkonnaalaste tegevusprogrammide seireks.

Lisaks reguleeritakse ELi HKS-i direktiivi kohaldamisel tehtud edusammude hindamist ELi HKS-i direktiivi artikliga 21, mille kohaselt peavad liikmesriigid esitama komisjonile igal aastal aruande, pöörates erilist tähelepanu sellistele küsimustele nagu LHÜde eraldamine, registri pidamine, järelevalve ja aruandluse kohaldamine, tõendamine ja akrediteerimine ning direktiivi täitmisega seotud küsimused.

²⁰ ELT C 326, 26.10.2012, lk 391.

²¹ C(2020) 6126.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1–77).

Peale selle peab komisjon turustabiilsusreservi otsuse artikli 3 kohaselt vaatama turustabiilsusreservi pärast esimest läbivaatamist korrapäraselt läbi.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Vastavalt turustabiilsusreservi otsusele selle praegusel kujul aeguvad turustabiilsusreservi 24 %-line reservi lisamise määr ja reservi lisatavate LHÜde miinimumkogus 200 miljonit 2023. aastal. Alates 2024. aastast peaks reservi lisamise määr olema jälle 12 %. Mõjuhindang näitas, et 12 %-line reservi lisamise määr poleks piisav, et saavutada turustabiilsusreservi eesmärgid seoses ülejäägi vähendamise ja turu vastupanuvõime tagamisega. Käesoleva ettepaneku eesmärk on tagada, et turu prognoositavuse kindlustamiseks säilitatakse turustabiilsusreservi praegused parameetrid (reservi lisamise määr 24 % ja reservi paigutatavate LHÜde miinimumkogus 200 miljonit) ka pärast 2023. aastat ja kuni ELi HKSi IV etapi lõpuni 31. detsembril 2030. Pärast 2030. aastat on kavas taastada turustabiilsusreservi lisamise määr 12 %.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU OTSUS,

millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses lubatud heitkoguse ühikute kogusega, mis lisatakse ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi kuni 2030. aastani

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 192 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) 2015. aasta detsembris ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel vastu võetud Pariisi kokkulepe (edaspidi „Pariisi kokkulepe“)³ jõustus 2016. aasta novembris. Pariisi kokkuleppe osalised leppisid kokku hoida maailma keskmise temperatuuri tõus tööstusajastueelse tasemega võrreldes oluliselt alla 2 °C ning teha jõupingutusi temperatuuri tõusu piiramiseks 1,5 °C-ni võrreldes tööstusajastueelse tasemega.
- (2) Kliima- ja keskkonnaprobleemide lahendamine ning Pariisi kokkuleppe eesmärkide saavutamine on kesksel kohal teatistes „Euroopa roheline kokkulepe“, mille komisjon võttis vastu 11. detsembril 2019⁴.
- (3) Euroopa rohelises kokkuleppes on ühendatud ulatuslikud üksteist vastastikku tugevdavad meetmed ja algatused, mille eesmärk on saavutada ELis 2050. aastaks kliimaneutraalsus, ning selles on esitatud uus majanduskasvu strateegia, millega soovitakse muuta liit õiglaseks ja jõukaks ühiskonnaks tänapäevase, ressursitõhusa ja konkurentsivõimelise majandusega, kus majanduskasv on eraldatud ressursikasutusest. Samuti on selle eesmärk kaitsta, säilitada ja suurendada liidu looduskapitali ning kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnaga seotud ohtude ja mõjude eest. Samal ajal mõjutab see üleminek erinevalt naisi ja mehi ning eriti suur mõju on sellel teatavatele ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele, nagu eakad, puuetega inimesed ja rassilises või etnilises vähemuses olevad inimesed. Seepärast tuleb tagada, et üleminek oleks õiglane ja kaasav ning et kedagi ei jäetaks kõrvale.

¹ ELT C , , lk .

² ELT C , , lk .

³ Pariisi kokkulepe (ELT L 282, 19.10.2016, lk 4).

⁴ COM(2019) 640 final.

- (4) Arvestades et COVID-19 pandeemia on olnud väga tõsised tagajärjed liidu kodanike tervisele, elu- ja töötingimustele ning heaolule, on Euroopa rohelise kokkuleppe vajalikkus ja väärtus üksnes kasvanud. See näitab, et tuleb parandada meie ühiskonna ja majanduse vastupanuvõimet väliste vapustuste suhtes ning võtta varakult meetmeid nende ennetamiseks või leevendamiseks. Euroopa kodanikud väljendavad jätkuvalt kindlat arvamust, et see kehtib eelkõige kliimamuutuste kohta⁵.
- (5) 17. detsembril 2020 ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni sekretariaadile esitatud ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panuses⁶ kohustus liit vähendada 2030. aastaks liidu kogu majandust hõlmavat kasvuhoonegaaside netoheidet võrreldes 1990. aasta tasemega vähemalt 55 %.
- (6) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/1119⁷ on liit sätestanud õigusakti kujul eesmärgi saavutada 2050. aastaks kogu majandust hõlmav kliimaneutraalsus. Kõnealuse määrusega on kehtestatud ka siduv kohustus vähendada liidusisest kasvuhoonegaaside netoheidet (heide pärast sidumise mahaarvamist) 2030. aastaks võrreldes 1990. aasta tasemega vähemalt 55 %.
- (7) Nimetatud eesmärgi saavutamisse peavad oma panuse andma kõik majandussektorid. Seepärast tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2003/87/EÜ⁸ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (ELi HKS) eesmärki kohandada nii, et see oleks kooskõlas kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähendamise kohustusega.
- (8) Selleks et vähendada struktuurset tasakaalustamatust LHÜde pakkumise ja nõudluse vahel turul, loodi 2018. aastal Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2015/1814⁹ turustabiilsusreserv (edaspidi „reserv“), mis on toiminud alates 2019. aastast.
- (9) Reserv toimib selliselt, et kohandatakse igal aastal enampakkumisel müüdavate LHÜde arvu. Võimalikult suure prognoositavuse säilitamiseks kehtestati otsusega (EL) 2015/1814 selged eeskirjad LHÜde reservi lisamise ja sealt vabastamise kohta.
- (10) Kui ringluses olevate LHÜde arv ületab kehtestatud ülempiiri, arvatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusest maha LHÜde kogus, mis vastab kindlale protsendile kõnealustest LHÜdest, ja paigutatakse need reservi. Samas, kui ringluses olevate LHÜde koguarv jääb alla kehtestatud alampiiri, vabastatakse vastav arv LHÜsid reservist liikmesriikidele ja lisatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde kogusele.

⁵ Eurobaromeetri eriuuring nr 513 kliimamuutuste kohta, 2021 (https://ec.europa.eu/clima/citizens/support_et).

⁶

[https://www4.unfccc.int/sites/ndcstaging/PublishedDocuments/European %20Union %20First/EU_NDC_Submission_December %202020.pdf](https://www4.unfccc.int/sites/ndcstaging/PublishedDocuments/European%20Union%20First/EU_NDC_Submission_December%202020.pdf)

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1).

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

- (11) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/410¹⁰ muudeti otsust (EL) 2015/1814 – kuni 31. detsembrini 2023 kahekordistati igal aastal reservi lisatavate LHÜde arvu kindlaksmääramiseks kasutatav protsendimäär 12 %-lt 24 %-le.
- (12) Vastavalt otsusele (EL) 2015/1814 teeb komisjon kolme aasta jooksul alates reservi toimimise algusest esimese läbivaatamise, tuginedes Euroopa CO₂-turu nõuetekohase toimimise analüüsile, ning esitab vajaduse korral Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepaneku.
- (13) Läbivaatamisel pöörati erilist tähelepanu protsendimääradele, mida kasutatakse reservi lisatavate LHÜde arvu määramiseks, samuti ringluses olevate LHÜde koguarvu künnisväärtusele ning reservist vabastatavate LHÜde arvule.
- (14) Reservi läbivaatamise raames tehtud analüüs ja CO₂-turuga seotud eeldatavad suundumused näitavad, et pärast 2023. aastat igal aastal reservi lisamise määr 12 % ringluses olevate LHÜde koguarvust ei ole piisav selleks, et vältida LHÜde ülejäägi märkimisväärtet suurenemist ELi HKSi. Seetõttu peaks protsendimäär pärast 2023. aastat olema jätkuvalt 24 % ja reservi lisatavate LHÜde miinimumarv jätkuvalt 200 miljonit.
- (15) Kui pärast 2023. aastat on igal aastal reservi lisamise määr taas 12 % ringluses olevate LHÜde koguarvust, võib potentsiaalselt kahjulik LHÜde ülejääk ELi HKSi häirida turu stabiilsust. Lisaks tuleks 2023. aasta järgne 24 % määr kehtestada eraldi direktiivi 2003/87/EÜ ja otsuse (EL) 2015/1814 üldisest läbivaatamisest, et tugevdada ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kooskõlas liidu 2030. aasta suuremate kliimaeesmärkidega, et tagada turu prognoositavus.
- (16) Otsust (EL) 2015/1814 tuleks seetõttu vastavalt muuta,
- ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Otsuse (EL) 2015/1814 muutmine

Otsuse (EL) 2015/1814 artikli 1 lõike 5 esimese lõigu viimane lause asendatakse järgmisega:
„Erandina esimesest ja teisest lausest kahekordistatakse kuni 31. detsembrini 2030 nimetatud lausetes osutatud protsendimäärasid ja 100 miljonit LHÜd.“

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3).

Artikkel 2

Jõustumine

Käesolev otsus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja